

บทที่ 6

การกำหนดราคาสินค้าเกษตร

หน้าที่ของการตลาดเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนคือ การซื้อและการขายเป็นหัวใจสำคัญของการตลาด การเคลื่อนย้ายสินค้าไปตามช่องทางทางการจำหน่าย จำเป็นต้องผ่านคนกลางมากบ้าง น้อยบ้างตามความจำเป็นของสินค้าแต่ละชนิดจนกว่าสินค้าจะถึงมือผู้ใช้ หรือผู้บริโภคคนสุดท้าย และในการเปลี่ยนแปลงการเป็นเจ้าของสินค้าทำให้ผู้ซื้อขายที่เกี่ยวข้องต้องตัดสินใจกำหนดราคาสินค้า อาจกล่าวได้ว่าราคาเป็นจุดรวมยอดของการตลาดเพื่อทำให้เกิดซื้อขายขึ้น ราคาจึงเป็นส่วนสำคัญของการตลาดที่จำเป็นต้องศึกษาอย่างระมัดระวัง เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าราคานั้นมีตัวปัจจัยขั้นพื้นฐานอย่างไรบ้างเข้ามาเกี่ยวข้องและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดราคาหรือไม่ อย่างไร

การกำหนดราคาในภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน

ในการผลิตสินค้าเกษตรกรรมจำเป็นต้องใช้ปัจจัยหลายอย่างเข้ามาช่วยในขบวนการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน เงินทุน และการจัดการปัจจัยดังกล่าวอาจนำมารวมเข้าด้วยกันในลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อให้มีลักษณะเป็นฟาร์ม อุตสาหกรรมการเกษตร ร้านขายอาหาร เป็นต้น ในฟาร์มอาจมีการเพาะปลูกพืชผลและปศุสัตว์หลายชนิด เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วฝักยาว เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว ฯลฯ เป็นต้น และอุตสาหกรรมการเกษตรคงผลิตสินค้าหลายชนิด เช่น ผลิตน้ำตาล ผลไม้กระป๋อง เนื้อกระป๋อง น้ำมันพืช ฯลฯ เป็นต้น เพื่อสนองความต้องการให้แก่ผู้บริโภคในลักษณะผลิตภัณฑ์ใช้วัตถุดิบจากการเกษตร ร้านค้าพืชผลจากการเกษตรให้บริการจำหน่ายสินค้าเกษตรอาจเสนอขายเป็นเงินเชื่อและบริการขนส่ง หรือขายสดและเงินไปเอง อะไรที่จะต้องผลิตและจำนวนมากน้อยมากเท่าใด กิจการต้องหาประสบการณ์เอง

ในระบบเศรษฐกิจเสรี การกำหนดราคาสินค้าขั้นพื้นฐานมาจากปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว แต่ในขณะที่มีการผลิตสินค้าอย่างเดียวกันมารายทำให้การกำหนดราคาอาจแตกต่างกันตามลักษณะสิ่งแวดล้อม ราคาดันทุนอาจแตกต่างกัน ทำให้การกำหนดราคาต่างกัน หรือในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันมาก การกำหนดราคาอาจใกล้เคียงกันแต่ผู้ขายแต่ละรายพยายามหาสิ่งจูงใจอย่างอื่น อยากรู้ก็ตาม การกำหนดราคาตามลักษณะการซื้อขายเป็นไป

ตามการเสนอและการสนองของผู้บริโภค และผู้ขายนั้นย่อมมาจากหลักเกณฑ์การกำหนดราคา ตามกฎของการเสนอและการสนองซึ่งในที่นี้จะไม่นำมากล่าวซ้ำอย่างละเอียด

อุปสงค์ (Demand) ในที่นี้หมายถึงความต้องการสินค้าหรือบริการจำนวนหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น ความต้องการซื้อสินค้าอย่างหนึ่งของผู้บริโภค เป็นต้น

อุปทาน (Supply) หมายถึงการตอบสนองต่อความต้องการสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค เช่น ผู้ผลิต ๆ สินค้าเพื่อสนองความต้องการดังกล่าวตามจำนวนและปริมาณของสินค้าที่ผู้ผลิตเสนอ

ตามหลักเศรษฐศาสตร์จะพบว่าเส้นอุปสงค์ อุปทาน จะมาพบกัน ๆ จุดใดแสดงให้เห็นได้ว่าความพอดีหรือตรงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายจะเกิดขึ้น ทำให้เกิดเป็นจุดดุลยภาพ หรือราคาของการซื้อขายสินค้าเกิดขึ้นตามกฎของอุปสงค์ และอุปทาน

อย่างไรก็ตาม ทั้งอุปสงค์ และอุปทาน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีผลกระทบต่อราคา

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์ของผู้บริโภคพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จำนวนของผู้ซื้อเพิ่มมากขึ้น
2. รายได้หรืออำนาจซื้อของผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้น
3. ความพอใจและรสนิยมของผู้บริโภคในสินค้าอย่างหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป
4. มีสินค้าอย่างอื่นดีกว่าหรือราคาต่ำกว่ามาทดแทนได้
5. การคาดหมายว่าในอนาคตราคากำลังจะเปลี่ยนแปลง

ส่วนทางด้านของอุปทานก็มีปัจจัยซึ่งจะทำให้เพิ่มและลดได้เช่นกัน ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. มีปัจจัยบางอย่างในช่วงระยะสั้น ทำให้ผู้ขายต้องเก็บสินค้าไว้เพื่อรอขายในอนาคต
2. ต้นทุนการผลิตลดลงทำให้ผลิตสินค้าได้มากขึ้น

การกำหนดราคาเดียวตามเขตของตลาด

เนื่องจากสินค้าจากการเกษตรบางอย่างมีการผลิตกระจายออกไปทั่วประเทศ ทำให้การซื้อขายสินค้า ณ แหล่งผลิตกับแหล่งตลาดมีราคาแตกต่างกันตามระยะทาง เพราะการนำสินค้าจากแหล่งผลิตออกสู่ตลาดที่อยู่ห่างไกลออกไปมากเท่าใดต้นทุนค่าขนส่งจะสูงซึ่งมีผลทำให้ราคาของผลิตผลนั้นสูงตามไปด้วย ดังนั้น จึงอาจกำหนดราคา ณ ตลาดแห่งหนึ่งหรือในจังหวัดหนึ่ง ซึ่งมีสภาพการขนส่งคล้ายคลึงกัน ให้มีราคาซื้อขายเป็นราคาเดียวกันหมด เช่น ราคาข้าวที่จังหวัดเชียงรายไม่ว่ามาจากอำเภอใดจะขายได้ราคาเดียวกันหมด เป็นต้น หรือในจังหวัดอื่น ๆ ก็อาจกำหนดราคาของแต่ละจังหวัดได้เช่นกัน

ความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงราคา

เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงง่าย และบางครั้งไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า เกษตรกรและคนกลางต้องประสบกับผลขาดทุน เพราะการไม่รู้สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงราคา เพราะปัญหาการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตรทำให้เกิดตลาดซื้อขายล่วงหน้า (Future Market)

ตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรม

เนื่องจากสินค้าเกษตรกรรมมีการผลิตกันอยู่ทั่วไป ตามแต่ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติจะเหมาะกับการผลิตพืชผลแต่ละชนิดเท่านั้น ทำให้ผู้ผลิตจำนวนมากต้องพบกับปัญหาการนำผลิตผลออกสู่ตลาด และบางครั้งจำเป็นต้องขายในราคาต่ำ โรงงานแปรรูปที่ต้องใช้สินค้าเกษตรกรรมมีความไม่แน่นอนว่าวัตถุดิบจะขาดแคลน ราคาสูงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ดังนั้น ทั้งเกษตรกรและอุตสาหกรรมต่างมองเห็นความสำคัญที่จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ตกลงร่วมกันจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรม (The Commodity Future Exchange) เพื่อช่วยให้เกษตรกร อุตสาหกรรม คนกลาง นักเก็งกำไรทั้งหลายเข้ามาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรม เพื่อขจัดความไม่แน่นอนของการเคลื่อนไหวราคาให้เกิดความแน่นอนขึ้น เช่น เกษตรกรผู้ผลิตถั่วเหลืองกลัวว่าราคาถั่วเหลืองที่จะเก็บได้อีก 1 เดือนข้างหน้า ราคาจะต่ำกว่าปัจจุบัน เขาจึงทำสัญญาขายถั่วเหลืองไว้ในราคาหน่วยละ 500 บาท ต่อมาราคาถั่วเหลืองในตลาดลดลงเหลือหน่วยละ 480 บาท เขายังคงขายได้ในราคา 500 บาทเท่าเดิม ส่วนผู้ที่ไม่ได้ทำสัญญาขายล่วงหน้าไว้จะขายได้ในราคา 480 บาท ในทางตรงกันข้ามถ้าเกษตรกรคาดหมายว่าราคาถั่วเหลืองมีแนวโน้มจะสูงขึ้นในอนาคตเป็นหน่วยละ 530 บาท เขาก็ทำสัญญาซื้อในราคาวันนี้ และส่งมอบวันหน้า ดังนั้น พอราคาถั่วเหลืองสูงขึ้นตามราคาคาดหมายก็จะขายทำให้เขาได้กำไรจากการซื้อปัจจุบันและขายอนาคต เป็นต้น

ตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้า

มีการจัดตั้งตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมในหลายประเทศ ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เป็นต้น ตลาดเหล่านี้มีขนาดและการดำเนินงานที่แตกต่างกัน บางตลาดมีแห่งเดียวแต่ขายสินค้าหลายอย่างโดยแบ่งบริเวณการขายสินค้าแต่ละอย่างออกเป็นส่วน ๆ บางตลาดมีตลาดกลางหลายแห่งและแยกออกเป็นตลาดเฉพาะสินค้า เช่น ตลาดถั่วเหลือง ถั่วแดง ไข่ ไผ่ ปศุสัตว์ เป็นต้น

บุคคลที่สนใจซื้อขายล่วงหน้า

มีบุคคลหลายอาชีพที่มีส่วนร่วมในการซื้อขายล่วงหน้า ทั้งนี้เนื่องมาจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของราคาทำให้เกิดการไหวตัว พิจารณาหาทางไม่ให้ขาดทุนหรือเสียผลประโยชน์ที่ควรได้บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่

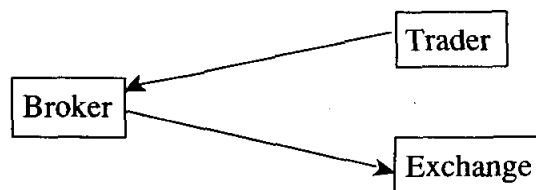
1. เกษตรกร (Farmer) ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้าจากการเกษตรทั้งหลาย ซึ่งมีความไม่แน่นอนว่าราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในอนาคต อาจใช้ตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้าช่วยลดความเสี่ยงภัยให้ต่ำลง

2. คนกลางหรือผู้ผลิต (Producer) ได้แก่ ผู้ที่ซื้อขายหรือใช้สินค้าเกษตรกรรมเป็นวัตถุดิบอาจมีความไม่แน่นอนว่าราคาสินค้าในอนาคตอาจสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ต้นทุนสินค้าของคนกลางและโรงงานผู้แปรรูปสูงตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้กิจการต้องประสบกับปัญหาการจำหน่ายในที่สุด จำเป็นต้องซื้อวัตถุดิบในวันนี้และส่งมอบในวันหน้า

3. นักเก็งกำไร (Speculators) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่มีใช้คนกลางหรือผู้แปรรูป แต่เป็นคนมีเงินและต้องการลงทุนโดยการคาดหมายว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเกษตรกรรมสามารถทำให้เขาได้รับกำไร ถ้าคาดหมายว่าราคาคงเขาก็ทำสัญญาขายในวันนี้ และส่งมอบวันหน้า หรือคาดว่าราคาจะสูงขึ้นเขาก็ทำสัญญาซื้อวันนี้และขายวันหน้า เป็นต้น

บุคคลที่เข้าตลาดเพื่อต่อรองราคา

ปกติแล้วตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรกรรมจะไม่ให้บุคคลทั่วไปเข้าตลาดเพื่อต่อรองราคาซื้อขายสินค้า ผู้ที่จะเข้าตลาดได้ต้องเป็นตัวแทนของบริษัทนายหน้า (Broker) ซึ่งได้จดทะเบียนไว้กับตลาดกลางซื้อขายล่วงหน้าหรือเป็นสมาชิกของตลาดนั่นเอง ดังนั้นบริษัทนายหน้าจะส่งตัวแทนเข้าไปต่อรองราคาในตลาด ส่วนเกษตรกร พ่อค้าคนกลาง และนักเก็งกำไร

ต้องให้บริษัทนายหน้าเป็นผู้จัดการซื้อขายแทนตน นายหน้ารับคำสั่งซื้อขายจากลูกค้าและเข้าไปต่อรองราคาในตลาดตามแผนผังแสดงการซื้อขายล่วงหน้าข้างบน

บริษัทนายหน้าบางแห่งมีหลายสาขา คำสั่งซื้อของลูกค้าทุก ๆ สาขาจะมารวมกันที่ส่วนกลางที่เป็นผู้เข้าไปต่อรองราคากับตลาดแลกเปลี่ยน ผลการซื้อขายเป็นอย่างไร นายหน้าจะแจ้งให้ลูกค้าทราบต่อไป

สินค้าเกษตรกรรมที่ซื้อขาย

สินค้าที่นำเข้าตลาดซื้อขายล่วงหน้าได้แก่ สินค้าเกษตรกรรมประเภทที่ไม่เน่าเปื่อย เสียหายง่าย ได้แก่ ยางพารา (Rubber) ถั่วแดง (Red Bean) ถั่วเหลือง (Soy Bean) ถั่วขาว (White Bean) ฝ้าย (Cotton) ด้ายขนสัตว์ (Woolen Yarn) ด้ายฝ้าย (Cotton) รังไหมแห้ง (Cocoon) ไหมดิบ (Raw Silk) น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์ (Refined Sugar) ข้าวสาลี (Wheat) ข้าวโพด (Corn) กาแฟ (Coffee) มันฝรั่ง (Potatoes) เป็นต้น

พวกปศุสัตว์ สัตว์ที่มีชีวิต หมู (Hog) วัว (Cattle) นม (Milk) ไข่ (Eggs)

สินค้าประเภทโลหะ เช่น ตะกั่ว ดีบุก เหล็ก พลวง ทองคำ ฯลฯ

สินค้าบางอย่างมีคุณสมบัติแตกต่างกันตามแหล่งผลิต ดังนั้น เพื่อความสะดวกต่อการซื้อขายสินค้าที่เข้าตลาดเพื่อการซื้อขายล่วงหน้าอาจกำหนดว่าสินค้านั้นมาจากแหล่งผลิตใดด้วย เช่น การซื้อขายในตลาดญี่ปุ่นกำหนดว่าถั่วเหลืองโตเกียว ไหมดิบโยโคฮาม่า รังไหมแห้งมายาเบรี เป็นต้น

หน่วยของสินค้าที่ทำการซื้อขาย (Unit or Contract)

สินค้าที่ซื้อขายต้องกำหนดให้เป็นกลุ่มก้อน ปริมาณหรือจำนวนหนึ่งเพื่อสะดวกต่อการซื้อขาย เรียกว่า หน่วย (Unit) เช่น ถั่วเหลือง 1 หน่วยเท่ากับ 500 ตัน, น้ำตาล 1 หน่วยเท่ากับ 18,000 กก., ด้ายฝ้าย 1 หน่วยเท่ากับ 4,000 ปอนด์ เป็นต้น บางตลาดทำการซื้อขายเป็นสัญญา (Contract) 1 สัญญาเท่ากับ 5 หน่วย ดังนั้น ถ้าทำการซื้อขายตามสัญญาจะมีปริมาณสินค้านั้นมากกว่าหน่วยถึง 5 เท่า เช่น

ถั่วเหลือง	1 หน่วย	เท่ากับ	500	ตัน
”	1 สัญญา	เท่ากับ	2,500	ตัน
ยางพารา	1 หน่วย	เท่ากับ	10,000	กก.
”	1 สัญญา	เท่ากับ	50,000	กก.

เงินประกัน (Margin)

การที่นักเก็งกำไรจะสั่งให้นายหน้าทำการซื้อสินค้านั้นจะต้องไปเปิดบัญชีไว้กับบริษัท นายหน้าคือ เขาต้องนำเงินสดไปฝากไว้กับบริษัทนายหน้าเพื่อเป็นประกันในการซื้อขายสินค้าตามสัญญาและนายหน้าต้องนำเงินนี้ไปฝากไว้กับสำนักงานหักบัญชี ปกติเงินประกันของตลาดซื้อขายสินค้านั้นอยู่ในระหว่างอัตราร้อยละ 5-15% ของมูลค่าสินค้าที่ทำการซื้อขาย เช่น เงินประกันน้ำตาล 1 หน่วย เท่ากับ 12,000 บาท เงินประกันน้ำตาล 1 สัญญา เท่ากับ 60,000 บาท เป็นต้น

การจัดองค์การของตลาดซื้อขายล่วงหน้า

ตลาดแต่ละแห่งมีลักษณะการจัดการแตกต่างกัน แต่จุดประสงค์ที่สำคัญเป็นไปในทำนองเดียวกัน โดยทั่วไปโครงสร้างของตลาดซื้อขายล่วงหน้าประกอบด้วย

1. คณะกรรมการบริหาร (Board of Management)
2. สำนักงานกลางหักบัญชี (Clearing House)
3. ห้องโถงสำหรับสมาชิกทำการซื้อขาย (Trading Hall)
4. สมาชิกของตลาด (Member)
5. ประชาชนที่สนใจซื้อขาย (Hedger or Speculators)
6. คลังสำหรับเก็บสินค้า (Warehouse)

คณะกรรมการบริหารตลาดล่วงหน้า

ประกอบด้วยคณะบุคคลจำนวนหนึ่ง มีจำนวนมากน้อยก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศของตลาดแห่งนั้นกำหนดไว้ คณะกรรมการมีหน้าที่วางนโยบายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของตลาด เพื่อให้ฝ่ายจัดการรับไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตลาดตามนโยบายที่คณะกรรมการกำหนด และรายงานผลการดำเนินงานมาให้คณะกรรมการทราบ

สำนักงานกลางหักบัญชี

สมาชิกของตลาดทุกรายต้องเปิดบัญชีไว้กับตลาดซื้อขายล่วงหน้าเมื่อมีการซื้อขายแต่ละวันสมาชิกต้องทำการหักโอนบัญชีระหว่างกัน โดยใช้สำนักงานกลางหักบัญชีของตลาดเป็นศูนย์กลางหักบัญชีชำระหนี้ของสมาชิก

ห้องโถงสำหรับสมาชิกทำการซื้อขาย

เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ประกอบด้วยบริเวณที่นั่งสำหรับผู้รายงานข่าวตลาด ผู้ซื้อและผู้ขาย สัญญาการซื้อขายกระดานดำแจ้งราคา เครื่องคอมพิวเตอร์ และเทปโทรทัศน์ ฯลฯ การซื้อขายทั้งหมดจะกระทำภายในห้องนี้โดยตัวแทนของบริษัทที่เป็นสมาชิกของตลาดจะแจ้งรายละเอียดการซื้อขายของลูกค้าแก่ผู้ควบคุมโดยสัญญาอย่างหนึ่ง เช่น การใช้สัญญามือ เป็นต้น ผู้ควบคุมจะส่งรายละเอียดเหล่านั้นผ่านเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ จนครบคำสั่งซื้อขายของสมาชิกทุกคน ต่อจากนั้นหากปริมาณการสั่งซื้อมากกว่าขาย ราคาบนกระดานดำจะถูกปรับเพิ่มสูงขึ้น ๆ จนกระทั่งถึงปริมาณการซื้อเท่ากับการขาย จะเกิดจุดดุลยภาพแห่งราคา การซื้อขายจะเกิด ณ ราคาจุดนี้ ทางตรงกันข้าม ถ้าการสั่งขายมากกว่าการสั่งซื้อ ราคาจะลดลงจนถึงจุดดุลยภาพแห่งราคาและเกิดการซื้อขายขึ้น

เพื่อไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งและผิดพลาดขึ้น สำหรับสมาชิกที่ส่งสัญญามือในการซื้อขายจะถูกบันทึกด้วยเทปโทรทัศน์ไว้เป็นหลักฐานผูกมัดผู้ซื้อขายจะปฏิเสธไม่ได้

สมาชิกของตลาด

ได้แก่ บริษัทนายหน้า (Broker) ทำหน้าที่โดยการส่งตัวแทนของบริษัทเข้าไปทำการต่อรองราคา และตกลงซื้อขายสินค้าล่วงหน้าภายในตลาด ทำหน้าที่ทำการซื้อขายสินค้าให้กับลูกค้าของบริษัทโดยได้รับค่านายหน้าตอบแทนจากลูกค้าตามอัตราที่ตกลงกันไว้ทุก ๆ ครั้งที่มีการซื้อและขาย ไม่ว่าลูกค้าจะได้กำไรหรือขาดทุน บริษัทนายหน้าจะได้รับค่านายหน้าตอบแทนเสมอ เช่น ค่านายหน้าการซื้อขาย 1 หน่วยเท่ากับ 1,000 บาท หรือ 1 หน่วยสัญญาเท่ากับ 5,000 บาท (หนึ่งหน่วยสัญญาเท่ากับ 5 หน่วย) เป็นต้น

ประชาชนที่สนใจซื้อขายล่วงหน้า

ได้แก่ ประชาชนทั่วไป เช่น เกษตรกร ผู้ผลิตหรือแปรรูป คนกลาง นักเก็งกำไร คนมีเงินทุนต้องการลงทุนซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น บุคคลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ไม่มีสิทธิเข้าไปทำการซื้อขายในตลาดโดยตรง ถ้าต้องการซื้อขายต้องไปเปิดบัญชีไว้กับบริษัทนายหน้าที่เป็นสมาชิกของตลาดโดยการนำเงินสดไปฝากไว้กับบริษัทตามจำนวนเงินที่ต้องการจะทำการซื้อขาย เมื่อต้องการซื้อขายสินค้าชนิดใดก็แจ้งให้บริษัทนายหน้าทำการติดต่อซื้อขายให้ตน ส่วนการตัดสินใจซื้อขายอยู่ในดุลยพินิจของลูกค้า บริษัทนายหน้าเป็นเพียงผู้ให้ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และจัดการให้ตามที่ลูกค้าต้องการเท่านั้น ประชาชนที่สนใจซื้อขายล่วงหน้าแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ผู้ที่ป้องกันการขาดทุน (Headger) ได้แก่ เกษตรกร ผู้ผลิตหรือคนกลางที่ใช้สินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งได้แก่ ผู้มีเงินทุนและต้องการเก็งกำไร (Speculation) บุคคลกลุ่มนี้หาโอกาสในช่วงของการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า เมื่อคาดหมายว่าราคาสินค้าจะมีแนวโน้มสูงขึ้น จะทำการซื้อวันนี้และส่งมอบในอนาคต ตรงข้ามถ้าตลาดมีแนวโน้มของราคาคงต่ำลงจะทำสัญญาขายราคาวันนี้ส่งมอบในอนาคต เป็นต้น

คลังเก็บสินค้า

ได้แก่ สถานที่จัดเตรียมไว้สำหรับเก็บสินค้าที่ทำการซื้อขายก่อนที่จะมีการส่งมอบตามสัญญา

การจัดเตรียมป้องกันผลขาดทุน (Hedging Mechanism)

การประกันผลขาดทุนจากการซื้อขายล่วงหน้าเป็นการเลือกซื้อหรือขายในตลาดราคาเงินสดและราคาในอนาคต ขณะที่ราคาสินค้ามีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลง เช่น เกษตรกรเก็บเกี่ยวถั่วเหลืองได้จำนวนหนึ่ง และยังไม่ขายออกไปทันที นำไปเก็บไว้เพื่อรอให้ราคาสูงกว่าปัจจุบัน

ตามที่คาดหมายไว้ การเก็บถั่วเหลืองของเกษตรกรเป็นการเตรียมประกันรายได้ที่เขาควรได้รับ ซึ่งสูงกว่ารายได้ถ้าเขาขายในราคาปัจจุบัน เรียกว่า ทำการซื้อเพื่อเก็งกำไร (Long) ในตลาดเงินสด ถ้าเกษตรกรคาดว่าราคาถั่วเหลืองจะตกต่ำในอนาคต เขาจะทำการขายถั่วเหลืองวันนี้ แต่ส่งมอบในอนาคต เรียกว่าการขายเก็งกำไรในอนาคต (Short) การจัดเตรียมป้องกันผลขาดทุนสามารถให้ความคุ้มครองเกษตรกรได้ 2 ทาง คือ เมื่อราคาตลาดเงินสดกำลังตกและเมื่อราคาตลาดเงินสดเพิ่มขึ้นแต่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายการเก็บรักษา

สินค้าที่นำเข้าตลาดซื้อขายล่วงหน้าอาจจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. สินค้าที่สามารถเก็บไว้ได้นาน เช่น เมล็ดพืช ฝ้าย น้ำตาล กาแฟ เป็นต้น
2. สินค้าที่เสียหายง่าย เช่น ปศุสัตว์ เป็นต้น

การซื้อขายสินค้าทั้งสองประเภทอาจแตกต่างกัน ได้แก่

1. สินค้าที่เก็บไว้ได้นาน ราคาจะตกต่ำในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว และราคาจะสูงขึ้นในช่วงการจำหน่ายเพราะราคาสินค้าได้รวมค่าเก็บรักษาสินค้าเข้าไปด้วย และยังมีไคฝนแล้ง น้ำท่วม การเพาะปลูกได้รับความเสียหาย มีผลทำให้สินค้าที่จะนำออกจำหน่ายในปีต่อไปมีลดน้อยลง ทำให้ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงได้อย่างมาก

2. สินค้าที่มีการผลิตได้ตามฤดูกาล สามารถคำนวณหาจำนวนปริมาณที่ผลิตได้แต่ละปีได้ค่อนข้างแน่นอน เพราะจำนวนเนื้อที่เพาะปลูกกับผลิตต่อไร่ เราสามารถคำนวณปริมาณผลผลิตออกมาได้ตัวเลขใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลผลิตรวมจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาได้แต่ไม่มากนัก ส่วนสินค้าประเภทปศุสัตว์ มีผลกระทบต่อราคามากเพราะว่าผู้ผลิตอาจตัดสินใจทำการผลิตหรือไม่ผลิตได้ง่ายกว่าการเพาะปลูก กล่าวได้ว่า สินค้าประเภทปศุสัตว์มีอิทธิพลต่อระดับราคาการซื้อขายล่วงหน้ามากกว่าสินค้าพืชต่าง ๆ

ตามตัวอย่าง การประกันการขาดทุนในการขายถั่วเหลือง สมมติว่าเกษตรกรเก็บเกี่ยวได้แล้วรอการจำหน่าย ตั้งแต่ 1 มิถุนายนปีนี้เพื่อรอการจำหน่าย 1 มีนาคมของปีต่อไป ควรเก็บเกี่ยวราคาถั่วเหลืองขายเป็นเงินสดยูนิตละ 400 บาท ค่าเช่าคลังเก็บยูนิตละ 3 บาทต่อเดือน คาดหมายว่าราคา 1 มีนาคมจะสูง ราคาคุ้มทุน (Breakeven price) ของถั่วเหลืองในเดือน มีนาคมเท่ากับ $400 + (3 \times 9)$ เท่ากับ 427 บาท (ฝากคลังเก็บไว้ 9 เดือน)

ในเดือนมีนาคม ถ้าเกษตรกรขายถั่วเหลืองได้ราคาสูงกว่า 427 บาทแสดงว่า เขาได้ประกันราคาเงินสดปีกลาย

1 มิถุนายน	ราคาเงินสด	400 บาท
	ค่าใช้จ่ายเก็บรักษา	27 บาท
	จุดราคาคู่ทุน	427 บาท
	เกษตรกรขายล่วงหน้า	435 บาท
	จำกัดผลกำไร (Lock -in Margin)	435- 427 บาท
	กำไรที่คาดหวัง	= 8 บาท
กรณี 1 มีนาคม 1	เกษตรกรขายเป็นเงินสด 450 บาท	สุทธิ = 450 - 427 = + 23 บาท
	และซื้อเงินสด 450 บาท	สุทธิ = 435 - 450 = - 15 บาท
	ผลการประกันราคากำไร	= + 8 บาท
กรณี 2 มีนาคม 1	เกษตรกรขายเป็นเงินสด 400 บาท	สุทธิ = 400 - 427 = - 27 บาท
	และซื้อเงินสด 400 บาท	สุทธิ = 435 - 400 = + 35 บาท
	ผลการประกันราคากำไร	= + 8 บาท

สรุปผลการป้องกันกำไร

1. การจำกัดผลกำไร (Lock-in Margin) ไว้เท่ากับ 8 บาทนั้น หมายความว่า ราคาเงินสดจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม เกษตรกรจะต้องได้กำไรในจำนวนเงินนี้เสมอ

2. ถ้าราคาเงินสดสูงขึ้นเป็น 450 บาท เกษตรกรจะต้องขายเงินสด และซื้อเงินสดในราคาเท่ากันนี้ และพร้อมกันทำให้เขายังคงได้รับผลกำไรสุทธิ 8 บาทเท่ากัน

3. ถ้าราคาเงินสดลดลงเหลือ 400 บาท เกษตรกรจะต้องขายเป็นเงินสด ขณะเดียวกันก็ซื้อเงินสดในราคาเท่ากัน ผลลัพธ์ เกษตรกรจะยังได้กำไรสุทธิเท่ากับ 8 บาทเท่ากัน

การประกันกำไรจึงทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่าสินค้าขายไม่ขาดทุน

Maturity date - วันสิ้นสุดของการซื้อขายสินค้าล่วงหน้าของงวดนั้น ๆ เช่น วันสุดท้ายของการซื้อของเดือนกันยายน 20, เวลา 12.00 น. ถ้านักเก็งกำไรผู้ใดไม่ทำการขายก่อนวันเวลาตามกำหนด สินค้าจะไม่มีขายหลังจากวันอื่น สินค้าจะถูกส่งไปให้ผู้ซื้อ ถ้า 20 กันยายน ตรงกับวันหยุดราชการหรือสุดสัปดาห์ก็ให้เลื่อนมาเป็นวันที่ 19 กันยายน เวลาเดิม

The delivery period - คือช่วงเวลาที่ผู้ขายจะจัดขนส่งสินค้าไปให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เช่น 1, 2, 3 เดือน ภายหลังจากเสร็จสิ้นการซื้อขาย

Volume	จำนวนของสัญญาซื้อขายระหว่างวันหนึ่ง ๆ
Open Interest	จำนวนของสัญญาซื้อขายที่ผู้ซื้อและผู้ขายถืออยู่
Bulls	นักเก็งกำไรที่คาดว่าราคาจะสูงขึ้น
Bears	นักเก็งกำไรที่คาดว่าราคาจะตกต่ำ
Long	ทำสัญญาซื้อ
Short	ทำสัญญาขาย
Basis	ความแตกต่างระหว่างราคาอนาคต และราคาเงินสดในเวลาหนึ่ง
Limit move	การเปลี่ยนแปลงสูงสุดของราคาในอนาคตในระหว่างวัน
Hedger	ผู้ป้องกันการขาดทุนโดยการหาความแตกต่างระหว่างราคาเงินสด และราคาในอนาคต หาผลกำไรจากการเปลี่ยนแปลงผันแปรของราคา
Speculators	นักเก็งกำไรที่ซื้อราคาต่ำและขายเมื่อราคาสูง หรือขายเมื่อราคาสูง และซื้อด้วยราคาต่ำ

ตัวอย่าง สมมติว่ายางพารา 1 ยูนิตเท่ากับ 10,000 กก. และเงินประกัน 12,000 บาท ต่อหนึ่งยูนิต คลังเก็บสินค้าคิดค่าบริการเก็บรักษายูนิตละ 100 บาทต่อเดือน วันที่ 1 พ.ค. 26 ราคายางพารา กก.ละ 5 บาท ราคาล่วงหน้าของ 1 ส.ค. 26 กก.ละ 5.50 บาท ท่านได้รับมอบหมายให้นำเงินไม่เกิน 60,000 บาท ไปลงทุนซื้อยางพาราอยากทราบว่

1. ท่านต้องการลงทุน 1 สัญญาต้องใช้เงินประกันเท่าใด
2. ถ้าท่านได้ลงทุนซื้อ 1 ยูนิต ในวันที่ 1 พ.ค. 26 และในวันที่ 1 ส.ค. 26 สินค้ามีราคา

Breakeven price เท่าใด

3. วันที่ 1 พ.ค. 26 มี Lock-in Margin เท่าใดต่อ 1 ยูนิต
4. ถ้าท่าน Hedging ไว้เมื่อ 1 พ.ค. 26 ในวันที่ 1 ส.ค. 26 ราคาเงินสดเป็น กก.ละ

6 บาท ท่านจะได้กำไรขาดทุนเท่าใด

1. 1 ยูนิต ใช้เงิน	= 12,000 บาท
1 Contract (5 Units)	= 12,000 x 5
	= 60,000 บาท
2. ยางพารา 1 ยูนิต มีราคา 1 พ.ค. 26 (10,000 5)	= 50,000 บาท
ค่าคลังสินค้ายูนิตละ 100 บาท/เดือน (3 เดือน)	= <u>300</u> บาท
B/E Price 1 ส.ค. 26	= <u>50,300</u> บาท
3. 1 พ.ค. 26 มี B/E Price	= 50,300 บาท
ราคาล่วงหน้า 1 พ.ค. 26 (10,000 x 5.50)	= <u>55,000</u> บาท
Long in Margin 1 พ.ค. 26	= <u>4,700</u> บาท

4. 1 พ.ค. 26 ขายเป็นเงินสด 60,000 บาทสุทธิ = 60,000 - 50,300 = 9,700 บาท
 ซื้อเป็นเงินสด 60,000 บาทสุทธิ = 55,000 - 60,000 = - 5,000 บาท
 ผลการประกันราคา (กำไร) = 4,700 บาท
5. 1 ส.ค. 26 ขายเป็นเงินสด 40,000 บาทสุทธิ = 40,000 - 50,000 = -10,300 บาท
 ซื้อเป็นเงินสด 40,000 บาทสุทธิ = 55,000 - 40,000 = + 15,000 บาท
 ผลการประกันราคา (กำไร) = 4,700 บาท

คำถามท้ายบท

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการกำหนดราคาสินค้าเกษตรกรรมให้ท่านอธิบาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. ตลาดกลางซื้อขายสินค้าล่วงหน้า มีความสำคัญต่อการตลาดสินค้าเกษตรกรรมอย่างไรบ้าง
3. ท่านต้องการลงทุนในตลาดซื้อขายล่วงหน้า ท่านมีวิธีปฏิบัติอย่างไรบ้าง ให้ออกเป็นขั้นตอนที่ได้ศึกษามา
4. ใครบ้างจะเป็นผู้เข้าไปต่อรองราคาในตลาดซื้อขายล่วงหน้า ให้ท่านอธิบายโดยเขียนวิธีการเข้าตลาดประกอบ
5. หน่วยของการซื้อขายที่เป็น หน่วย (Unit) แตกต่างหรือเหมือนกับสัญญา (Contract)
6. เงินประกัน (Margin) หมายความว่าอย่างไร สินค้าที่ซื้อขายทุกชนิดมีเงินประกันเท่ากันหรือไม่ เพราะเหตุใด
7. การจัดองค์การของตลาดซื้อขายล่วงหน้า มีส่วนประกอบอะไรบ้างและแต่ละส่วนนั้นทำหน้าที่อย่างไร
8. การป้องกันผลขาดทุน (Hedging) หมายความว่าอย่างไร มีวิธีการอย่างไรบ้าง
9. ให้ท่านอธิบายความหมายของ
 - Speculators
 - Hedger
 - Basis
 - Volume
 - Open Market
 - Bull
 - Bear
 - Long
 - Short